

Iz spominov mlade žene.

Spisal Anton Funtek.

XII.

(Konec.)

V kuhinji sem bila potem in pripovedovala Blagoti o napadu na Ivana Bojana. Stala je poleg ognjišča in zrla v plamenček, ki je plapolal na njem.

Semttertja me je pogledala presenečena, prekrizala roke nad glavo, kakor jej je bilo to v navadi, ali rekla ni ničesar. Tudi ko sem končala sè svojo povestjo,

molčala je jeden dva hipa še, potem pa jela kimati z glavo in dejala z važnim glasom:

»To je! Sprijenost je danes velika, pravim vam z nova. Gotovo. Nikoli ni bila taka; svet, ljudje, vse se slabša, vem. In Josip Sever je hudoben človek, to vidim. Prida ga ni bilo nikoli, povšeči mi ni bil. Marala ga nisem, to je. Da pa je zblaznel, to je pravična kazen božja, nič drugega. O, vse se poplača na svetu. Olga, le zapomnite si, vse!«

Uzdihnila sem in prikimala nehote.

»Teta Ivana vender misli, da take kazni ni zaslužil Josip Sever —«

»Nič,« pravim vam, reče ona jako odločno. »To je božja kazen in vsaka božja kazen je pravična. Če misli teta

Ivana, da je ni zaslužil Josip Sever, krivo je temu le njeno mehko srce. Olga, vsakdo nima takega srca! Vi ne, jaz tudi ne! Jaz ga ne pomilujem nič. Take ljudi treba zatreti kot kačji zarod. In če jih ne zmorejo ljudje, pogublja jih višja moč. Kaj bi pa bilo, če bi ne bilo

plačila pregreham in hudobnosti?«

Zrla sem pred se. Toliko da sem čula njene besede. Ona pa je zdajci stopila k meni in mi položila roko na ramo.

»Čujte, Olga, rekla je rahlo, »tak človek ni Ivan Bojan! Škoda bi ga bilo, ako bi bil umrl. O — nikari me ne glejte tako — škoda bi ga bilo, to je. Pa recite, da ni res?«

»Ali moj Bog!« uskliknila sem malone vesela, »kaj bi ti ugovarjala? Pa da ti govoriš tako, Blagota, ti, to je vsaj —«

Zrla me je polno sè svojimi sivimi očmi, na ustnih pa se jej je prikazal malone smeh.

»Jeli, vi mislite, da ga sovražim? Pa ni res. Sovražila ga nisem nikoli, ker ga poznala nisem. To je pa tudi res,

Dr. Valentin Zarnik.

da mi ni bil povšeči. Ne radi samega sebe, ali radi večnega postopanja svojega mi ni bil povšeči. In tudi zdaj mi ni, to je. To postopanje nima nobenega pomena; sè svojim slikanjem si ne bo zaslužil ničesar, še živeti ne more. Tako mlad, krepak človek, pa —

Nejevoljno sem zmajala z glavo in rekla brž:

»Daj si dopovedati, Blagota, tega ne razumeš. Mari misliš, da slikarji res nič ne veljajo med svetom?«

»O — dosti ne. Najboljši so menda oni, ki slikajo božje podobe, sebi na čast, drugim na pobožnost. In taki so mi po volji. Drugi ne. Zaslužijo pa tudi dosti —«

»Ivanu Bojanu ni treba zaslužka,« rekla sem odločno, »on slika samo zato, ker ga veseli.«

Nekoliko osupla je bila Blagota o mojih besedah, ali le za hip. Precej nato je dejala:

»Bodisi. Če pa se že hoče veseliti, izbere si naj drugačno veselje. Njegovo ni nič prida in, Olga, kakor ste videli, celo nevarno je,« pristavila je z važnim glasom. »Takega veselja bi ne hotela imeti, to je.«

Zapazila je v tem, da jej hoče ugasniti ogenj in hitro ga je upihala. Uzdihnila sem zopet globoko.

»Čujte, Olga,« pričela je Blagota zopet, »zdaj ga pač več ne bo mikalo tako pohajanje na gorah? Po taki izkušnji mislim —«

»Domov pojde, Blagota,« odgovorila sem jej s tožnim glasom in srce se mi je krčilo, »domov. In tam se bo zakopal in gospodaril bo — —«

»Ah, ah!« rekla je Blagota presenečena. »Domov pojde? In gospodaril bo? Hm, to je naposled dobra misel! Ali —« zopet je stopila k meni in mi zrla skrbno v oči — »ali,« rekla je malone plašno, »vas bo zapustil, Olga? Za zmerom vas bo zapustil?«

Solze so mi silile v oči. Glavo sem sklonila in šepnila: »Zapustil!«

Kakor srd je zablislilo v njenih očeh, ko sem zopet pogledala na njo. Zamrmrala je nekaj, česar nisem razumela, potem pa je odločno zmajala z glavo.

»Bog varuj, da bi bilo tako,« šepnila je kakor sama za se. »O, in nekaj je bilo ravno tako — ne, ne, tega ne sme storiti! — In poslovil se ne bo od vas?« uprašala je naglas.

Nasmehnila sem se bolestno.

»Morda se bo, ali slovo, tako slovo —«

»Vem, kaj hočete reči, Olga! O slovo je hudo! Vsako! Ali lepo ni to od njega, da se poslavlja sedaj, da sedaj odhaja —«

»Zakaj ne?« uprašala sem osupla. »Zakaj bi sedaj ne smel oditi?«

Tako bridko sem izgovorila te besede, da me je Blagota pogledala plašno. Sama sem se ustrašila svoje bridkosti! . . .

»Ali menite, da ne ve ničesar?« rekla je Blagota rahlo. »Ne ve, da ga ljubite? O, če vé, potem ne sme oditi. To bi ne bilo lepo od njega.«

Sladkost mi je bila mučiti samo sebe.

»Tako ne smeš govoriti, Blagota,« dejala sem glasno in zmajala z glavo. »Prvič, Ivan Bojan ne ve ničesar in drugič, drugič — zakaj bi ne bilo lepo, ako odhaja, če bi tudi poznal moja čustva? Kdo ve, morda mu nisem povšeči; morda misli, da sploh ničesar čutiti ne morem!«

»Tega, kar ste sedaj povedali, sami ne verujete,« reče Blagota. »Da mu niste povšeči! Ali verujete to, Olga? Kdaj je še mislilo dekle, da ni nikomur povšeči? Da je nihče ne ljubi? Kaj?«

»Nu pa,« rekla je Blagota nadalje, »to je precej vse jedno, kako mislite. Tolažiti se še morete, predru-gačili pa ne boste stvari. Ivan Bojan sam ve, kaj mu je storiti.«

S tem se je obrnila in stopila k ognjišču. Poluglasno sem ponovila njene besede: »Ivan Bojan sam ve, kaj mu je storiti.« Dà, kaj bo storil? Ne morem in nečem misliti na to!

Blagoti pa menda ni dala vest miru, stopila je z nova k meni in rekla:

»Bodisi tako ali tako, Olga, prosite Boga, da bi se izteklo srečno! Prosite ga, da vas obvaruje najhujšega! To je!«

In urno je jela predstavljati svoje lonce in posode po ognjišču. Videlo se mi je, kakor da hoče s tem zakriti svojo uzburjenost in morda tudi ganenost. Zrla sem jo brez glasa. Kar je dejala odločno:

»Tako se mi vidi, da bi bilo venderle najbolje, ako bi ne bili odbili ponudbe gospoda Petra Osata. Ta gospod ima vsa svojstva, katerih treba dobremu soprogu, in denarja ima tudi. Srečno bi živeli z njim. Nu, nu,« dejala je tolažilno, videč, da sem si zakrila obraz z rokami, »če ne morete, pa ne morete. Gospod Peter Osat ni po volji vašemu srcu in za to ne more on nič, vi pa še menj. To je.« — —

Skoro nato sem šla v svojo sobo in nisem videla Blagote do drugega dne. Drugo jutro pa je sama prišla v mojo sobo z jako nagubanim obrazom. Srdito je kimala z glavo in zrla strogo.

»Čujte, Olga,« dejala je, »danes vam moram jaz povedati, da mi ni po volji gospod Peter Osat. Prav nič mi ni po volji in jezi me, da sem se tako motila v njegovih svojstvih. To je.«

»Kaj pa je,« uskliknila sem presenečena. »O Petru Osatu še nisi nikoli govorila tako —«

»Seveda nisem, ali danes moram. Čujte, Olga,« — popolnoma k meni se je nagnila in mi šepnila na uho — »Stano Tresakovo je snubil, tako pravijo. Pa recite, če je to lepo! Komaj snubi vas, in potem, ko mu odrečete —«

»Vidiš, vidiš,« dejala sem samosvestno, dasi jako presenečena, »tak je Peter Osat. O — in dejal je, da mu umre srce, ako mu odrečem. Niti umreti mu ne more, ker ga nima! Vsaj živega, čutečega nima. O — plemenit mož ni Peter Osat, to vidiš, Blagota.«

Nejevoljno je kimala z glavo in temno zrla pred se.

»Človek nikoli zadosti ne spozna ljudi,« rekla je trdo. »Menila sem, da poznam gospoda Petra Osata, ker si je zares sam ustvaril svoje blagostanje iz ničesar, pa — eh, kaj, Bog mu daj sreče tudi v prihodnje! Ničesar niste izgubili, Olga, to je. Ni se vam treba žalostiti, ako stopi z gospodično Stano Tresakovo pred oltar. On že ve, kaj dela. Za samega sebe in za srečo svojo je le sam odgovoren. To je.«

Odšla je jako nejevoljna. Videla sem iz njenega vedenja in čula iz njenih besedi, da se jej je neskončno zameril Peter Osat. Nerazumno se jej je videlo njegovo

ravnanje in tudi jaz ga nisem mogla razumeti precej. Samo toliko sem vedela, da ne more ljubiti Peter Osat. Njegovo srce ni tako, da bi se moglo okleniti drugega srca. Peter Osat se ne zanima za drugo, nego za svojo trgovino in za čast. Da bi imel nekoliko divjosti v svojem značaju, hipno bi se izpremenil v — Josipa Severja! . . .

Morda se mi je hotel osvetiti? Kdo ve? Ali — to sem si priznala z zadovoljnim nasmehom — zbolela me ni nič novica o njegovem najnovejšem dejanju. Presečena sem bila pač nekoliko, ali zavidala nisem ni njemu, ni Stani Tresakovi. Celo blagoslova božjega sem jima želela na pot! —

In prišel je dan, ko se je poslavljal Ivan Bojan. Prišlo je trenutje, ko se je poslovil. Moj Bog, kako sem pač trpela v tistih trenutjih! In tedaj, ko mi je podal roko, tedaj toliko da nisem zajokala na glas! Čutila pa sem, da mi sapo zapira . . .

»Srečno hodite,« dejala je teta Ivana ravnokar z rahlim glasom. »Upam, da vas pot, ali če hočete, usoda zopet privede k nam. Če ne — želim vam vse dobro!«

»Ne morem reči, da bi ne moglo biti tako,« odgovoril je on kakor zamišljen. »Morda pridem še. In vi, gospodična« — obrnil se je k meni — »vi mi ne želite sreče na pot?«

Čuden nasmeh se je pri teh besedah zibal na njegovem obrazu. Nisem mogla razumeti tega nasmeha. Ali se šali, ali mu je zares kaj do tega, da bi mu želela sreče na pot? Podvojeno bolelost je izzubilo njegovo uprašanje v moji duši . . . Dà, šali se in če se mu ljubi šaliti v tako resnem trenutju, to ničesar ne čuti za me! . . .

Ponosno sem dvignila glavo in ponosno dejala: »Zakaj bi vam ne želela sreče na pot? Uverjena sem, da jo sami nesete s seboj.«

Bile so pikre besede, morda bolj pikre, nego sem jih hotela. In zadele so ga, to sem videla. Pogledal me je tako čudno, presenečeno, da bi bila malone povescila oči. Ali povescila jih nisem; hladno sem zrla nanj. Srce pa mi je pokalo . . .

Ničesar ni rekel več. Poklonil se je še jedenkrat obema in odšel. Meni pa je bilo zdajci jasno, kaj sem storila! Strepotala sem! . . . Ivana Bojana so užalile moje besede in kako!

»Olga, Olga, teh besed ni bilo treba,« rekla je teta Ivana resno in majala z glavo. »Ne umejem, kako si jih mogla izgovoriti. Ivan Bojan je užaljen; ni ga bilo treba užaliti v zadnjem trenutju. Če nič drugega, vsaj neuljudno je.«

Privila sem se jej in jokala na njenem srcu. Mrzilo mi je po vsem telesu; trepetala sem. Moj Bog, moj Bog, kaj sem storila? Bilo mi je, kakor da bi morala hiteti za Ivanom Bojanom, pasti predenj, dvigniti roke in ga sè solzami prositi oproščenja! Užalila sem ga v zadnjem trenutju! In tako nepremišljeno! Moj Bog, ali mu ni bilo morda res do tega, da mu želim sreče na pot? Jaz pa sem ga užalila, radi trmoglavosti svoje sem ga užalila! . . .

Smrtnobleda sem naposled izpustila teto Ivano. Videla sem njen prestrašeni pogled, čitala rahlo očitanje iz njega. Srce mi je umrlo; trepetalo, upalo, ljubilo ni. Mrzel pot rosil mi je čelo . . .

Omahnila sem na stol. Srepa sem zrla pred se. Zdajci pa me je zaskalelo v srcu in plašno sem planila kvišku. Grenak smeh se je oglasil v sobi. Čegav je bil ta smeh? Oh, ustrašila sem se svojega smeha! Kakor bi se bili smijali zlobni duhovi! . . . Moje srce pa je umrlo; trepetalo, upalo, ljubilo ni!

Pač slabotno srce, ki ne more prenesti take male žalosti! Ali treba, da živi tako srcé? Ali treba, da bi kdo plakal po takem srcu? O, niti sama ne morem plakati po njem! In drugi? Čemu? . . . Kako sem pač rekla ondan? Da znam tudi močna biti? Da imam samostalno voljo? Zamahnila sem z roko in se zatopila v misli. Čutila sem, kako mi kri udarja v glavo, kako se mi mračí pred očmi in potem zopet, kako me stresa mráz . . . O, kaj sem pač mislila v tistem trenutju? . . . Svet se je sukhal okrog mene, v glavi mi je vrelo! . . .

Zdajci pa sem čutila rahlo roko na glavi. Teta Ivana je stala poleg mene ter me zrla sè solznimi očmi. Brezdušno sem jo gledala jeden, dva hipa, ali potem so se mi ulile solze.

»Oh, kako sem nesrečna, teta Ivana!« zaihtela sem sè strtim srcem, »kako sem nesrečna! Vse prestano, pozabljeno, izgubljeno!« . . .

* * *

In minol je teden dni, teden srčne bolesti. Mračni so mi spomini izza tiste dobe. Neznosno je bilo v naši hiši. Jokala nisem, ali srce mi je drhtelo. O, srce človeško ne umre tako skoro! In vender, kako sem želela, da bi bilo konec vsemu! Teta Ivana jokala je dosti, Blagota zrla je mračno, meni pa je venelo življenje med štirimi stenami. Nič me ni zanimalo na svetu.

Ko se je v stanovanju Ivana Bojana naselil nekdo drug, prikimala sem samo z glavo. To že mora biti tako; stanovanje ne more biti vedno prazno. In ko se je poročil Peter Osat, tedaj sem tudi le prikimala. Tudi to je moralo priti tako. — —

Odločno je stopila lepega dne Blagota v mojo sobo. Zrla je jako resno in ostre črte kazale so se na njenem velem obrazu.

»Čujte, Olga,« rekla je malone osorno, »tako ne sme biti več. Tega ne morem pretrpeti. Vi umirate v svoji sobi, vi boste zboleli na smrt. To je. O vem, vam ni nič do tega, ako zbolite in umrete, ali jaz ne morem trpeti tega. Ni dobro, če ste sami zmerom, to je. Tudi ni dobro, če premišljate vedno. Vi morate iz sobe, dà, morate. Zunaj je lep svet, v njem vam pridejo drugačne misli. Tu pa vas ne pustim kratko in malo nel! Z menoj pojdete, to je. Teta Ivana je premehka, to vidim. Ona vas ne sili z doma, ali jaz ne morem gledati tega. Nečem, da bi umrli. Kar napravite se in pojdite. Moj Bog, to je grozno, ako vas pogledam, kako ste bleđi, kako upali! Olga, Olga, pomislite, da ste odgovorni za svoje zdravje! Vi sami se ne smete uničevati in zato — pojdite z menoj!«

Odkimala sem z glavo. Da se mi ne ljubi, rekla sem s tihim glasom. Pusti naj me v moji sobi. Kaj hočem zunaj?

Še jeden korak je stopila bliže in dejala:

»Tako ne smete govoriti, Olga. Poslušajte me vender jedenkrat. Ali res hočete živeti tako, kakor živite

zdaj! Uprašam vas, ali je to življenje? Ali se vam ne smili teta Ivana? Menite, da ne trpi ničesar? In jaz — ali menite, da mi je vsejedno, če vas vidim, kako — — o, Olga, dajte se pogovoriti, pojdite iz sobe! Dobro vam bode del sprehod med zelenjem! Verujte mi, da vam bode del dobro. Lepo vas prosim, Olga, pojdite!»

In zdajci — kaj je bilo to? — zdajci zgrudila se je pred mene zvesta plemenita ženica in klečala pred menoj s pouzdignenimi rokami . . . V očeh pa so jej bliščale solze, — prve solze, katere sem kdaj videla v teh očeh! . . .

Dušo mi je pretresel ta prizor. Uzdignila sem Blagoto in poljubila jo goreče. »Kamorkoli hočeš, grem s teboj!« uskliknila sem glasno. »O, le pojdive urno, Blagota!« . . .

Šli sve. Videla sem, kako hvaležno je stisnila teta Ivana roko Blagoti. Potem pa je stopila k meni in me poljubila na čelo. Rekla ni ničesar. — —

Stopali sve iz mesta počasi, molčé. Hodila sem brez občutka, ali dobro mi je del sveži dišeči zrak. Tam v zelenem senčnem gozdu, kjer sve ondan sedeli s teto Ivano in kamor sve prišli z Blagoto nevedoma, nehote, tam pa mi je bilo hipno tako tesno pri srcu! Tam povrnili so se spomini na pretekle dni s podvojeno silo, zastala mi je sapa, kri mi je silila v glavo . . .

Dà, tu sve sedeli ondan in baš na tem drevesu je slonel Ivan Bojan! In baš tu gori je bilo, kjer je izpregovoril grenke besede, da hodi od mesta do mesta kakor senca, ki nikjer ne pušča sledu! In kakor ondan, trepetal je jasni solnčni soj po zelenem svetu in vil zlate niti po svežem zraku, da je malone izginjala nebesna modrina v zlatem sijaju . . . Vse kakor ondan! . . .

Sklonila sem glavo in uzdihnila globoko. Potem pa sem zrla pred se, dolgo, dolgo . . . Zdajci — zdajci pa je zašumelo nekaj med drevjem in — žarna rudečica me je oblila, strepetala sem po vsem telesu, sapa mi je zastala — — moj Bog — to je — to je — Ivan Bojan! . . .

Dà, bil je Ivan Bojan. Kakor ondan trepetal je po njem jasni solnčni soj; kakor ondan stal je med sve-

žim dišečim zelenjem in kakor ondan zrcalilo se je neskončno presenečenje v njegovih globokih očeh . . . Da, bil je Ivan Bojan! . . .

Herc

Toliko da nisem uskliknila na glas. Ozrla sem se po Blagoti — ni je bilo nikjer. Sama sem stala pred Ivanom Bojanom, zrla ga brez glasa! . . .

Ničesar ni dejal v prvih trenutjih. Hipno pa je sto-

pil korak bliže in me prijel za roko. Nisem se upala, nisem mu je hotela izmakniti. Plaho sem se ozrla nanj; rahel nasmeh se je zibal na njegovem obrazu.

dejal je in sklonil glavo, »drugače nisem mogel. Tu sem. Čutil sem željo, da se vrnem v Hrastje. Pred dobro uro sem dospel« . . .

Nisem se upala govoriti. On pa je zdajci polno pogledal na me in stopil tik mene. Njegova sapa je vela na mojem obrazu.

»Naj govorim odkritosrčno, gospodična,« pričel je zopet. »Doma mi ni bilo prestat. Prepusto, predjednolično se mi je zdelo. In vrhu tega — priznavam, vi ste me bili užalili pri slovesu. To me je peklo. Vaše besede, da jemljem srečo na pot, zbole so me v dušo. Zakaj, ne vem. Še bolj me je zbedel hladni glas, s katerim ste jih izgovorili. Gospodična« — krepko je zdajci stisnil roko, katera je še vedno počivala v njegovi — »ko sem še bival doli v Hrastju, nisem si bil jasen o svojih čustvih. Ali potem, potem sem spoznal, da vas — ljubim! Motil sem se o vas, to vam moram priznati. Bili ste mi še otrok — oprostite. In zato se nisem oziral na vas, kolikor bi se moral. Ali zdajci — gospodična Olga, zdajci je jasno v moji duši, jaz vem, da vas ljubim, iz vse duše svoje vas ljubim. Zato, in samo zato sem se vrnil v Hrastje. Iz vaših ust hočem čuti svojo srečo ali svojo pogubo . . .«

Nisem čula, kdaj je nehal. Moj Bog, koliko misli se je rodilo v moji glavi, ko je govoril! Kako nebeško veselje ustajalo mi je v duši! In naposled mi je prekipelo srce in vsa moja ljubezen, vsa žalost, vsa radost moja in nada zalesketala se je v solzi, katera mi je porosila oko! . . . Jokaje naslonila sem se na njegove prsi in ihtela v neskončni radosti. Govoriti nisem mogla! . . . Po drevju pa so peli ptiči in solnčni soj je vil zlate niti v njegovo zeleno obleko. Tako srečna v ptičjem petju, tako srečna v solnčnem soju, tako srečna v dišečem svežem zelenju! . . . Moj Bog, niti verjeti nisem mogla, da sem tako srečna!

V tistih trenutjih ugasnil mi je spomin na pretekle hude dni!

»Vi se čudite,« dejal je lahko, »da me vidite tu, gospodična! Čudno vsekakor, da se po jedva enem tednu vračam v Hrastje. Ali —« zdelo se mi je, da se mu je glas nekoliko tresel pri nastopnih besedah — »ali,«

Kako bi se jih mogla spominjati, pijoč toliko veselje, zoč toliko ljubezen v njegovih milih temnih očeh? . . . Preteklost je tedaj unrla v mojem srcu, na prihodnost nisem mislila, živela sem samo sedanosti! In povedati

bi bila hotela vsemu svetu, kako zelo, kako neizrečeno sem srečna! . . .

Kot v sanjah sem stopala domov. Ivan Bojan poleg mene. Kaj sva govorila, kako sva govorila, tega se ne spominjam. Ali ko sem uzrla pred seboj Blagoto, katera me je zapustila poprej, uzrši Ivana Bojana — tedaj privila sem se jej viharno in poljubljala jo v radosti svoji, da jej je sapo jemalo. . . .

»To je,« dejala je naposled, »vi ste še vedno tista vihраста stvar, kakor pred desetimi leti. O, da se je le izšlo tako, to je!« . . .

In kimala je pred se neskončno zadovoljno. Ivan

Bojan pa je z vedrim smehom gledal to blago zvesto bitje. Kako smo prišli domov, kako veselo naju je blagoslovila teta Ivana, to mi je v spominu, kakor da je bilo včeraj. O, vse žalosti, vse nesreče je bilo tedaj konec! . . .

»Da se je le izšlo tako, ponovila je Blagota, »to je!« Meni pa je šepnila na uho:

»Čujte, Olga, vse prav, samo božje podobe bi moral slikati in po gorah bi ne smel hoditi, to je. Kar prepovejte mu to. Premagali boste, ker ste itak trmasti dovolj! Pozdravljam vas že sedaj kot presrečno mlado ženo! To je!« — —

Kljukova smrt.

Zložil Mirko.

(Konec.)

Kadar majko je razumel Gavran,
Urno stopi v zidane hramove,
Dolgo puško sname si od stene
In nabije jo z morilnim zrnom;
In na prsi, na junaško srce
Dene težo zlatega oklepa,
Vrh oklepa šmarni križ pripne si,
Ki prodreti ga ne more kroglja,
Čez oklep pa vrže si obleko,
Da oklepa zreti ni mogoče,
Blesk njegov ne more ga izdati.
Tiho Gavran se spusti od dvora,
Varno pazi, kje stoji meglica,
K njej se plazi, da jej pot prestriže.
Stara bukev rase sredi polja,
K njej prisloni Gavran se potajno
In nasuje si na puško praha;
Tiho čaka, da se gane megla,
Da iz lesa stopi Kljuk na polje.
Dolgo bilo čakati je Marku;
Že na pokdne stopalo je solnce,
Ni iz mesta se ganila megla;
Že je solnce prestopilo poldne,
Kljuk še vedno s paznim je očesom
Motril polje, motril bele dvore,
A ni mogel opaziti Marka.
Kar komu je sojeno od rojstva,
Steče mu se, kadar doba dojde:
Al' nasitil Kljuk se je čakanja,
Ali mislil, da doma ni Marka,
Tiho stopi izza drevja v lesu
In pomika se po ravnem polju,
Varno pazi, al' ga kdo ne vidi,
In napeto nosi v roki puško.
Ali glej, od lesa sem na polje
Tenka se je dvignola meglica
In ostala Kljuku spremljevalka.
Marko gleda, Kljuka opazuje,
Dokler bukvi Kljuk se ne približa;
Blizu že je Kljuk zeleni bukvi,
Z jarnim glasom nanj zavpije Marko:

„Stoj mi, Ključe! ne koraka dalje!
Ali vračaš se k Senici hladni,
Da prevariš sestro mi na novo?
Več ni sestre v mojih belih dvorih,
Nego Marko in njegova puška;
Njima danes odgovarjaj, Ključe!“ —
Videl Kljuk je, da ga kdo izdal je
In pri svoji je prisegel glavi:
„Oj gorjé ti, Črnc, sosed kleti,
Z roso glavo plačaš mi izdajstvo!“ —
A nad poljem stala je meglica,
Kljuk zapazil ni meglice lahke!
Ali časa ni premišljevat!
Dolgo puško Kljuk prisloni k licu,
Na zeleno jo nameri bukev,
S puško v roki Marku progovarja:
„Slušaj, Marko, bivši mi pobratim!
Kar prinesla grozna je preteklost
Meni krivde, tebi britke tuge,
Ni mogoče več prenarediti.
Ti poslušaj mojo oprostitev,
Ti oprosti meni mojo krivdo
In od mene vsprejmi zadoščenje;
Grešen boj je, ako se pobratim
Meri v boju s svojim pobratimom!“ —
Ali Kljuku odgovarja Marko:
„Pobratimstvo si pogazil, Ključe,
Na te krivda in na tvojo glavo!“ —
Kljuk še v drugo Marku progovarja:
„Slušaj, Marko, ne zapiraj srca!
Štrah je meni tebe pogubiti,
Z novo krivdo sebe obtežiti;
Saj je tebi dobro znano, Marko,
Moja kroglja vselej najde srce!“ —
Noče Marko, da posluša dalje,
Nego z divjim mu zavpije glasom:
„Proži puško, Ključe, volčja glava!
Bog nad mano, moja pravda z mano!
Danes ti je izgubiti glavo,
Poginoti kakor psu na cesti!“ —
Divje v Kljuku zatrepeče srce,

Silna jeza pamet mu prerese,
Da pozabi majčinih svetov.
Verno puško k licu si prisloni,
A ne meri Gavranu na roko,
Kakor njemu je velela majka,
Da iz desne mu izbije puško,
Nego meri mu na živo srce.
Ko iz puške ogenj se posuje,
Marko skoči za zeleno bukev;
Silno bukev kroglja je prodrla
In prodrla Marku je obleko,
A prodrla šmarnega ni križa,
Ni prodrla silnega oklepa,
Koji Marku kril je krepke prsi.
Kljuk se vstraši, hoče pobegniti,
A ne da mu ljuti Marko Gavran,
Nego vpije z glasom gromovitim:
„Vidiš, Ključe, zapustila danes
Te je puška, verna ti družica,
Radi tvoje krivde in zlodejstva;
Prišel danes dan ti je pogube!“ —
Puško proži Marko od Senice
In pogodi Kljuka iz Posavja,
Desno ramo z zrnom mu razbije,
Da omahne Kljuku silna desna,
K zemlji pade puška mu iz roke.
Kadar čutil Kljuk je teško rano,
Videl, da mu več ne rabi desna,
Ni junak še hotel poginoti,
Nego brani roso svojo glavo.
Po bodalce za pojas posegne
In bodalce zgrabi z levo roko;
Urno skoči do zelene bukve,
Prehiteti hče Gavranu Marka,
Zasaditi mu bodalce v srce,
Predno Marko puško proži v drugo.
Ali groza, čudo neverjetno!
Ni dosegel Kljuk še stare bukve,
Glej, iz neba se spusti meglica
In zakrije bukev mu in Marka!
Kadar vidi Kljuk prevaro grozno,

V besnem gnevu vrže se na meglo
 In prebode trikrat jo z bodalcem.
 Tri so kaplje se krvi rudeče
 Prikazale na meglici lahki;
 A meglica sama je pobegla,
 Stari bukvi dvignola se k vrhu.
 Kljuk bežečo je spoznal meglico
 In spoznal je Vešo čarodejko,
 Glas izvije se iz prs mu silnih:
 ‚Krivo sodil, Črnc, sem te, sosed!
 Če je danes meni poginoti,
 Ne poginem po izdajstvu tvojem:
 Smrti kriva moja mi je krivda,
 Moja krivda in prevara ženska! —
 Ni še dobro Kljuk se krog ogledal,
 Že nabil je Marko puško v drugo,
 Jo nameril in pogodil Kljuka;
 Na levico mu je spustil zrno
 In bodalce mu izbil iz roke.
 Kadar vidi Kljuk se brez orožja
 In razume, da mu je umreti,
 On pobegne po prostornem polju
 Od Senice proti tihi Jami,
 Da ohrani drago si življenje,
 Da zaceli teške svoje rane.
 Tera Marko ga po ravnem polju;
 A ko Kljuka črni les zakrije,
 Strah je Marka, terati ga dalje,
 Ker od Kljuka se boji prevare. —
 Vrne Marko se na bele dvore,
 Varno pazi, kje bi videl Kljuka,
 Kje opazil tenko bi meglico;
 A ni zreti Kljuka, ne meglice!
 Kljuk pa ranjen, kakor volk po lesu
 Urno bega in hiti do Jame.
 Al' je grozno zreti ga na begu!
 Koder nagla mu hiti stopinja,
 Gorka krvca pada na zemljico
 In zapušča mu sledi krvave!
 Že je solnce se s korakom tretjim
 Na vrhove strmih gor nagnilo,
 Še je sekal Črnc drevje v lesu,
 Pak govoril je tako pri sebi:
 ‚Pozno že je, od nikod ni Kljuka;
 Bog ne daj, al' dobro mu ne bode! —
 Komaj Črnc misel je izrekel,
 Glej, po lesu Kljuk prihaja v ranah
 In soseda Črnca tožen prosi:
 ‚Kaj te prosim, Črnc, dragi sosed!
 Hladne ti donesi mi vodice,
 Da izperem grozne svoje rane,

In zacelim, ako je mogoče.‘ —
 Urno Črnc gre iskāt vodice,
 Kljuk pa gleda teške svoje rane;
 Ali groza! rane so mu črne;
 Kljuk razume, da mu je umreti!
 Kadar vrne Črnc se z vodico,
 Kljuk poslavlja se in mu naroča:
 ‚Ni mi, Črnc, treba več vodice,
 Moje rane govore o smrti;
 Ali stori, kar ti zdaj naročam:
 Kar od jutra še mi zlata hraniš,
 Polovico slepcem daj in hromcem,
 Da za mene molijo pri Bogu;
 A za drugo reci brati maše,
 Da mi rešiš dušo ogrešeno.
 Glej si tukaj drugo mošnjo zlatov,
 Pridobljenih mi s poštenim trudom,
 ‚Tvoja bodi, da se me spominjaš,
 Da izvršiš mojo oporoko.
 Tu le v lesu mi izkoplji jamo
 Seženj dolgo in globoko seženj,
 V njo položi mrtvo moje truplo;
 Na mogilo znamenja ne stavi,
 Da ostane grob neznan po svetu;
 A na grob mi praproti nastelji,
 Praprot ima seme čudotvorno,
 Varovala bo mi mir po smrti.
 Kadar mene, Črnc, si pokopal
 In povrnil se na tiho Jamo,
 Ti pozdravi drago mojo majko,
 Jej poroči, da je Kljuk poginol,
 Da ne vrne več se k njej na dvore;
 Še poroči zadnje jej besede:
 Zadnjo uro mislil Kljuk je na te,
 Moli, majka, mu za revno dušo!
 Ko opravil si mi naročila,
 Še poslušaj, kaj ti pravim, Črnc:
 Ako čuješ o polnočci tihi
 Tu na mestu, kjer mi grob izkoplješ,
 Vekat' sove, lajati lisice
 In po lesu tuliti volkove,
 Boj se znamenj in ne hodi blizu,
 Več ne sekaj tu okoli drevja,
 Nego pusti, da se les zarase
 In prerase črno mi mogilo.
 Še poroči vsem ljudem po polju,
 Da puste me mirno spat v grobu,
 Slabo bode, kadar probudim se.‘ —
 Komaj dobro Kljuk je vse izrekel,
 Pot mrtvaški mu oblil je lice
 In izdihnil Kljuk je svojo dušo. —

Britke solze lije sosed Črnc,
 Žal je njemu vrlega junaka;
 Jamo koplje in zakoplje Kljuka,
 Grob pokrije s praprotjo zeleno,
 S teškim srcem vrne se na Jamo.
 Ko izvrši vestno vse po redu,
 Kar pred smrtjo Kljuk mu je naročal,
 Strahom sluša, ko se noč približa,
 Al' iz lesa slišijo se sove,
 Ž njimi volčji glasi in' lisičji.
 Glej in sliši grozno se tuljenje,
 Kakor da se koljejo volkovi,
 Med seboj se davijo lisice;
 Vmes brumenje in šumenje burje!
 V groznem strahu trepetal je Črnc.
 Več ni drznil povrniti v les se,
 Nego pustil, da se les zarasel
 In prerasel Kljuku grob neznan . . .
 A ko več sledu ne bo o lesu,
 Doba pride, kmetu trda doba:
 Vse prostorno polje se oralo
 Z jeklom bode in železom trdim;
 A še hujša, trša pride doba:
 Še rodilo polje bode žita,
 Ali kmeta trla bode sila,
 Huda sila od gospode krute;
 Zemlje sad ne bode mu zadosti,
 Da nasiti lakomno gospodo;
 Ril bo v zemljo bolj in bolj globoko
 In nazadnje bo oral zemljico
 S teško muko seženj na globoko.
 Kadar brazla seženj bo globoka,
 Našel kmet bo Kljukove ostanke
 In prinesel k Črnemu jih grobu,
 Pod cerkvena jih zakopal vrata.
 Isti dan pa porodi junak se,
 Močen, silen, kakor Kljuk bil sam je;
 A junak bo rasel in dorasel
 In pričel bo grozno divjo vojno
 Za svobodo in za staro pravdo.
 Grozni časi bodo in krvavi!
 Volcje bodo po gozdéh tulili
 In po gošči lajale lisice
 Pri obedu, pri junakih mrtvih!
 Blagor pa mu, kdor prebije dobo,
 Ker po njej se vrne doba zlata:
 Sad rodila zemlja bo stoteren,
 Kraljeval bo večni mir in sprava; —
 Kdaj pa bode, znano ni nikomur . . .

Hanija.

Poljski spisal H. Sienkiewicz. Prevel M. Vrnilež.

II.

Nikolajev pogreb bil je tretji dan po njegovi smrti. Sosedstvo prišlo je na ta pogreb dosti mnogobrojno, hoteč počastiti spomin starčkov, ki je bil, dasi sluga, vendar obče spoštovan in priljubljen. Starca so pokopali v naši obiteljski raki in njegovo rakev postavili so poleg rakve mojega deda, polkovnika. Ves čas mej pogrebnim obredom nisem ni za trenotek ostavil Hanije. Pripeljala se je z menoj na saneh in hotel sem, da bi se z menoj vrnila, a duhovnik Ludovik mi je rekel, naj grem poprosit sosedov, da naj bi se z grobišča oglasili pri nas ter se ogreli in okrepčali. Mej tem preuzel mi je Hanijo moj tovariš in prijatelj Mirza Dawidowicz, sin Mirze Dawidowicza, posestnika in soseda mojega očeta, po rodu Tatarja in mohamedanca, a iz rodu, ki se je že za pradedov nastanil pri nas ter zdavna imel tukajšnje posestvo in plemstvo. Moral sem prisesti k Ustrzyckim, Hanija pa se je odpravila z gospo d' Yves in z mladim Dawidowiczem na drugih saneh. Videl sem, kako jo je pošteti dečko zavil v svojo suktnjo, potem oduzel vozniku vajeti, kriknil na konje ter odhitel kakor veter. Povrnivši se domov šla je Hanija plakat v dedovo sobico, jaz pa nisem mogel za njo, ker sva morala z duhovnikom Ludovikom sprejemati goste.

Konečno so se vsi razšli, ostal je samo Mirza Dawidowicz, ki je imel pri nas preživeti božične praznike ter se malo z menoj učiti, ker sva bila oba v sedmem razredu ter je naju čakal zrelostni izpit. A mnogo raje sva jezdila, streljala iz samokresov v tarčo, borila se in lovila, kar je oba bolj zanimalo kakor tolmačenje Tacitovih anal in Ksenofontove Kirpajdije. Mirza je bil vesel dečko, velik lehkomišljenik in razuzdanec, ognjen kakor iskra in neizmerno simpatičen. Pri nas so ga vsi zelo ljubili, razven očeta mojega, kojega je jezilo, da je mladi Tatar bolje streljal in se bolje boril od mene. Zato pa je gospa d' Yves ginila za njim, ker je govoril francoski kakor Parižan; usta mu se niso nikdar zapirala, bil je gostobeseden, pripovedaval dovtype ter zabaval Francozinjo bolj kakor mi vsi.

Duhovnik Ludovik se je znova malo nadejal, da ga pridobi za katoliško vero, tem bolj, ker se je mladenič včasih sam norčeval iz Mohameda. In gotovo bi bil rad ostavil koran, ako bi se ne bil bal očeta, ki se je držal oberoč rodne tradicije, poudarjaje, da je kot star plemenitaš raje star mohamedanec nego katoličan. Sicer pa ni gojil stari Dawidowicz drugih turških ali tatarskih simpatij. Pradedje njegovi so se najbrže tod naselili za Witoldovih. To plemstvo je bilo jako mogočno in oddavna v jednom gnezdu naseljeno. Posestvo je daroval še Jan Sobieski Mirzi Dawidowiczu, polkovniku lahke čete petogorske, ki je delal čuda pri Dunaju in čegar slika je še visela v Chorzelah. Pomnim, da je ta slika silno uplivala na me. Polkovnik Mirza je bil strašen človek. Obraz mu je bil popisane z Bog vé kakimi sabljami, kakor s tajinstvenimi črkami korana. Polt je imel ogorelo, podočnici izbočeni, prodirne oči z nenavadno mrkim bleskom, ki so imele to svojstvo, da so te vedno gledale s slike,

ali si ji stal nasproti ali na katerikoli strani. A moj drug Selim ni bil v ničemer podoben prednikom svojim. Mati njegova, s kojo se je bil stari Dawidowicz oženil v Krimu, ni bila Tatarka, temveč rodod iz Kavkaza. Jaz je ne pametujem; vem pa, da se je govorilo, da je bila krasota krasot in da ji je bil mladi Selim podoben kakor vodna kaplja drugi.

Ah, čuden dečko bil vam je ta Selim. Oči je imel nekoliko pošév, kar je bilo jedva videti. Niso pa to bile tatarske oči, temveč velike, črne, tožne in solzne oči, s kakeršnimi se pre odlikujó Gruzijanke. Oči, obdarjenih s takovo neizrekljivo sladkostjo, ko so bile mirne, nisem videl svoj živ dan in jih v obče nikdar ne bom. Ko je Selim česa prosil in s temi očmi pogledaval človeka, zdelo se je, da ga naravnost za srce grabi. Črte je imel pravilne, plemenite, kakor bi bile prišle izpod kiparskega dleta, polt temno, ali nežno, ustni nekoliko izvihnjeni, rudeči kakor jagoda, sladak nasmeh in zobe kakor bisere. Ko se je pa Selim na primer s kakim tovarišem stepel, kar se je dogajalo dosti često, ondaj je vsa ta njegova sladkost izginila, kakor omamljiv privid; ondaj je bil kar strašan: oči so mu izbuljene ter se žare kakor volku; žile na obrazu so mu nabrenknile; polt potemnela in prikazal se je v njem za hip pravi Tatar, tak, s kakeršnimi so hodili na ples predniki naši. To je sicer le kratko trajalo. Za čas je Selim plakal, prosil oproščenja, poljubil in navadno se mu je oprasčalo. Srce je imel najboljše, sklonosti na plemenite odloke veliko. Bil je sicer razmišljen, nekoliko lahkomiseln in veseljak neobuzdnega temperamenta. Jahal je dovršno, streljal in boril se mojsterski; učil se je srednje, kajti poleg velikih sposobnosti bil je nekoliko len. Midva sva se ljubila, kakor bi si bila brata, često se stepla, tudi često spravila in pobratimstvo najino bilo je tvrdno. O počitnicah in vseh praznikih prežil sem ali jaz pol časa v Chorzelah, ali pa on pri nas. Tako je imel sedaj, prišedši od Nikolajevga pogreba, čez božične praznike pri nas ostati.

Ko so se po obedu razšli gostje, bilo je okoli štirih popoldne. Kratki zimski dan se je nagibal. Večerna zarja posijala je skozi okno. Po drevesih, pred oknom stoječih, s snegom pokritih in z rudečim leskom obsijanih, jele so lopotati in krakati vrane. Skozi okno bila jih je videti cela jata potezajoča se od smrekovja nad ribnik, ploveč v večernem žaru. V dvorani, v kojoj smo šli po obedu, vladal je molk. Gospa d' Yves je šla v svojo sobo, da si po svoji navadi iz kart prorokuje; duhovnik Ludovik je hodil po sobi počasi in nosljal tobak; moji mali sestrici prevračali sta se poleg mize po divanu in trkajoč se z glavicami kuzmali sta si druga drugi zlate pramene lascev; Hanija pa, jaz in Selim, gledali smo, sedeč na naslonjaču pri oknu, na ribnik od vrtni strani, na smrečevje za ribnikom in na ugašajoči dnevni svit.

V kratkem se je popolnoma stemnilo. Duhovnik je šel molit, sestrici sta se druga za drugo podile v sosedno sobo: ostali smo sami. Selim je bil že začel ne-

kaj členkati in brbljati, kar se nagloma Hanija k meni primakne in zašepeče:

»Gospodič, meni je nekako strašno: jaz se bojim!«

»Ne boj se, Hanija,« odgovoril sem, prizemajoč jo k sebi —

»Le k meni se stisni: tako. Dokler si pri meni, ne more se ti nič zlega zgoditi. Glej, jaz se ničesar ne bom branil, in znal te bom vedno braniti.«

To pa ni bilo res, kajti bodisi radi mraka, polnečega dvorano, bodisi radi Hanijinih besed in nedavne smrti Nikolajeve, bilo je i meni nekako čudno pri srcu.

»Morda želiš, da svečo prinesó?« uprašam jo.

»Le, gospodič.«

»Mirza, reci Franju, naj prinese svečo.«

Mirza skoči z naslonjača in skoro začujemo topot in hrup za dvermi. Dveri se treskotom otvore in kakor vihra ulomasti Franjo, a za njim Mirza, mekasteč ga za ramo. Franjo je gledal glupo in prestrašeno, kajti Mirza, držeč ga za rami, okretal ga je kakor igračko ter se sam ž njim vred sukati. Ko ga je tako do naslonjača pri-tresel, obstal je in rekel:

»Gospod hoče, da doneseš svečo, ker se gospica boji. Kaj hočeš raje, ali prinesiti svečo, ali pa, da ti vrat zavijem?«

Franjo je šel po svetilnico in se koj ž njo vrnil; toda pokazalo se je, da se zaplakani Haniji preveč blešči, zato jo je Mirza ugasnil. Znova smo se ugreznili v tajinstven mrak in znova smo molčali.

Luna začne posijavati skozi okno s svojo jasno, srebrno svetlobo. Vidno se je Hanija bala, kajti stisnila se je še močnejše k meni, in moral sem jo držati za roko. Mirza se je usedel nama nasproti na stol in proti običaju svojemu zamislil se je in za čas jel je razmišljavati. Globoka tišina vladala je mej nami; bilo nas je nekoliko strah, pa dobro.

»Naj nama Mirza kako bajko pove,« rekel sem.

»On tako lepo pripoveduje. Ali ne, Hanija?«

»Le,« odgovorila je deklica.

Mirza pouzdigne oči in se nekoliko zamisli. Luna mu je obsevala stran obraza. Za čas je pričel pripovedovati s tresočim, simpatičnim in tihotnim svojim glasom:

»Za lesovi, za gorami živela je na Krimu dobra vračarica; Lala ji je bilo ime. Jednoč prijezdi mimo njene kočje sultan, ki se je Harun zval in ki je bil sila bogat: imel je palačo iz koral z dijamantnimi stebri, krov na ti palači bil je iz biserjev, palača je bila tolika, da je trebalo celega leta, ako bi jo hotel prehoditi od kraja do kraja. Sultan sam nosil je na turbanu prave zvezde, turban je bil iz solnčnih žarkov, vrhu turbana lunin rep, koji je bil nekov čarovnik od lune odlomil in sultanu podaril. Ta sultan je šel torej okolo vračarice Lale ter plakal, pa tako plakal, da so solze kapale na pot, in kamor je solza kanila, tam je koj bela lilija uzniknola.«

»Čemu plačeš, sultan Harun?« praša ga vračarica Lala.

»Kako bi ne plakal,« reče sultan Harun, »ker imam le jedno lepo hčerko, kakor jutranjo zoro, in jo moram dati črnemu Devsu z ognjenimi očmi, ki leto na leto . . .«

Mirza naglo preneha in obmolkne.

»Hanija spi,« pošepče mi.

»Ne, ne spim,« odgovori devče z zaspanim glasom.

»Kako bi ne plakal,« reče ji sultan Harun (nadaljuje Mirza) »ker imam le jedno hčerko, koju moram Devsu dati.«

»Ne plači, sultan,« reče Lala, »zajahaj krilatega konja in pojdi do jame Borah. Na potu te bodo gonili zli oblaki, ti pa zarini vanje ta makova zrna, in takoj se umaknejo . . .«

In tako dalje pripoveduje Mirza, a zopet preneha in pogleda na Hanijo. Devče je sedaj res spalo. Zelo je bila zmočena in razbólela, torej je tvrdo zaspala. Midva s Selimom si še sopsti nisva upala, da bi je ne uzbudila. Dihala je redno, mirno, le včasih je globoko pouzdihavala. Selim si je podprl z roko čelo ter se globoko zamislil, jaz pa sem pouzdignil pogled proti nebu, in zdelo se mi je, da na angeljskih krilih letim v nebeške prostore. Ne morem izreči sladkosti, ki me je vsega preuzemala, ko sem čutil, da to drago, malo bitje spi pokojno in v popolni zaupnosti na mojih prsih. Nekakovo koprnjenje me je vsega pretresalo; nekakovi nadzemeski, novi in neznani glasovi sreče rodili so se mi v v duši in so jeli popevati in poigravati kakor godba. Ah! kako sem pač Hanijo ljubil! Kako sem jo ljubil z ljubavjo brata in varuha po vrhu, ali brez mere, brez krajno. Tiho približam usta do Hanijinih lasi in jih poljubim. V tem ni bilo nič zemskega, kajti jaz in poljubeč bila sva še nedolžna.

Mirza se je naglo zdrhtnil ter probudil iz zamišljenosti.

»Henrik, kako si ti srečen,« zašepetal je.

»Dà, Selim.«

Večno pa nismo mogli tako ostati.

»Ne budiva je in prenesiva jo v njeno sobo,« reče mi Mirza.

»Jaz jo sam prenesem, ti le dveri odpiraj,« odgovorim mu.

Utaknil sem ji nalahko roko pod glavico, glavico pa sem oprl na naslonjač. Potem sem jo uzel oprezno na roko. Bil sem sicer še dečak, a rodú neobično krepkih ljudi; devče je bilo drobno in vitko, torej sem je nesel kakor pero. Mirza je otvoril dveri v stransko sobo, ki je bila razsvetljena, in tako smo se privalili do zele-nega kabineta, ki sem ga bil Haniji v bivališče odločil. Postelja je bila že postlana. V pečici je že veselo ogenj praskotal in pred pečico sedela je stara Wegrowska, brskajoč po oglju, ki je, videč me tako obteženega, zakriknila:

»A za Boga! čemu se gospodič muči z deklico. Niste li je mogli uzbuditi, da bi bila sama šla.«

»Bodite tiho, Wegrowska!« zaderem se gnevno. »Gospodična, pravim vam, ni »deklica«, temveč gospodična; čujete li, Wegrowska? gospodična je trudna. Prosim, da je ne budite. Slecite in položite jo tiho v postelj. Zapomnite si, Wegrowska, da je sirota in da ji je treba z dobroto tešiti bol za dedom.«

»Uboga sirotica, res sirota,« jela je koj ponavljati ginljivo čestita Wegrowska.

Mirza je za to starko poljubil, potem sva se vrnila na čaj.

Pri čaju se je Mirza razšalil, pozabivši na vse, a jaz ne. Prvo, ker sem bil otožen, in potem, ker sem sodil, da človeku поваžnemu, ki je že varuh, ne pristoji

otročariti. Tega večera koril ga je duhovnik Ludovik, ker je tačas, ko smo mi molili molitve v kapelici, izšel na dvorišče, uspel se na nizki ledenični krov in jel tuliti. Čuvši to tuljenje, stekli so se domači psi z vseh strani in zagnali takov hrušč, ustrezajoč Mirzi, da nismo mogli moliti.

»Ali si zblaznel, Selim?« upraša duhovnik Ludovik.

»Prosim, duhovnik, molil sem po mahomedanski.«

»A ti porednež! ne norčuj se z nijedno vero.«

»Pa ako želim postati katolik, pa se le otca bojim? Kaj mi Mahomed mari.«

Pogodil je pravo struno duhovnikovo. Umolknil je, in spat smo šli. Jaz in Selim sva dobila svojo sobo, kajti duhovnik Ludovik je vedel, da se rada pomenkujeva, in naju ni hotel motiti. Ko sem se bil že slekel in opazil, da se je začel Mirza brez molitve slačiti, uprašal sem ga:

»Selim, ali ti res nikoli ne moliš?«

»Kako pak. Ako želiš, koj pričnem.«

In stopivši k oknu, uznašal je oči proti luni, uspenjal proti nji roki ter jel klicati pojoč:

»O Allah! Akbar Allah! Allah Kerim!«

Gledajoč k nebu, bil je tako lep, da nisem mogel odtegniti pogleda od njega.

Potem se mi začne opravičevati.

»Kaj hočem početi?« reče. »Jaz ne verujem v tega našega proroka, ki drugim ni dovolil imeti več žen, nego jedno, a sam jih je imel, kolikor je hotel. In pravim ti, da rad vino pijem. Kaj drugega ne smem biti kakor mohamedanec, ali jaz vendar verujem v Boga in često se mu molim, kakor znam. Kaj jaz več vem? Vem, da je gospod Bog, in mirna Bosna.«

A za čas jel je že nekaj drugega govoriti.

»Veš kaj, Henrik!«

»Kaj?«

Izvrstne smotke imam. Nisva več otroka: lahko pušiva.«

»Daj sčm.«

Mirza skoči s postelje in uzame zamotek smotek.

Zažgeva in uleževa se oba ter pušiva molče, le pljujeva skrivaj za postelji, da bi drug drugega ne opazil.

Za čas izpregovori Selim:

»Veš kaj, Henrik? Kako te jaz zavidam. Ti si že zares dorasel.«

»Mislim da.«

»Že si varuh. Ah, da bi tudi meni kdo koga izročil v varuštvo.«

»To ni tako lahko, a naposled, odkod bi uzel drugo takovo Hanijo na svetu. Ali veš kaj,« govoril sem dalje z glasom doraslega misleca, »veš kaj, jaz menim, da ne pojdem nič več v šolo. Človek, ki je na domu tako navezan, kakor jaz, ne more hoditi v šolo.«

»I... ne bleđi. Mari se ne boš nič več učil. In šola je prva?«

»Saj vendar veš, da se rad učim, ali najprvo je dolžnost. Razven, ako roditelji Hanijo za menojo v Varšavo pošljejo.«

»Še sanjalo se jim ne bo o tem.«

»Dokler sem v gimnaziju, seve, da ne, a ko postanem akademik, dadó mi jo. Mar ti ne veš, kaj to znači, akademik?«

»Ba! ba! Morda. Skrbel boš za njo in potem se boš poročil z njo.«

Usedel sem se na posteljo.

»Mirza, si li zblaznel?«

»In čemu bi ne?« V gimnaziju, tu se, seve, človek ne sme oženiti, ali akademik se sme. Opomnja Mirzova razsvetila je kakor blisk i one strani srca mojega, ki so bile i za me temne. Tisoč misli, kakor tisoč ptičev, preleti mi naglo glavo. Oženiti se z mojo drago siroto, tako! to je bil blisk, nov blisk misli in čustev. Zdelo se mi je, kakor bi bil kdo naglo prinesel luč v temino mojega srca. Ljubezen, dasi globoka, a le doslej bratska, zarudela je naglo od te luči in se ogrela od nje z neznanom toplino. Oženiti se z njo, s Hanijo, s tem jasno lasim angeljcem, z mojo najdražjo, najljubljenjšo Hanijo... Z že slabim in tihim glasom ponovil sem kakor odmev prejšnje uprašanje:

»Mirza, ali si zblaznel?«

»Stavil bi, da si že zaljubljen v njo,« odgovori Mirza. Odgovoril nisem ničesa, ugasnil sem svečo, zgrabil potem podglavnico in jo začel poljubljati.

Tako! Že sem jo ljubil.

(Dalje prihodnjic.)

Belokranjske narodne pesmi.

(V Adlešičih zapisal Š.)

XVII.

Умел Пве, једини од мајке,
Ни га мајко ни гледати дала,
Ни му дала труге направљати,
Ни га дала у гробље метати,
Још га његва онштала мајка:

Ово Пве, дигте моје драго,
Ки ти туге највеч додијао?
Со ли тебе деске затишчале,
Ал' дешчени чавља заковани?
Није мени тога ниједнога.

Повеј мојму роду и колени,
И мојему братцу најмајему:
Нај не љуби на вјеро девојке;
Худе јесо кетве девојачке,
Тихо куве, до Бога се чује.

XVIII.

Мјесец кала иза Цариграда,
За њим кала та даница звезда,
Та даница, божја спроводница,
Ки спроваја граде Иванове.

У гради ни никјер никогара,
Само вјерна љуба Иванова,
Али она троје дело дела,
Јено дело, дробен шјек шје,

Друго дело, танко преде свило,
Третје дело, старо куве мајко,
Да невјерна моја била мајко,
Каж си мене за Ивана дала.

To mi danes devet godin dana,
 Koja jesem x gradu donešana.
 Ni z Ivanom nocke prenočila.
 Ona misli, da niko ne čuje.
 Zacla je majko Ivanova.
 Još je ona onitkala lino:
 Oj svaniča, draga dite moje,
 Ne bi dobro, da b' istina bila.

Ako vam se vjerom ne vjeruje,
 Kada Bog da, da vecerek dojde,
 Kad' pojdemo v pisano kamoro.
 Prizajte vi svete i duplire,
 Sedit' se vi v pisano kamoro.
 Još je majko ušnila tako.
 Kad' je došla v pisano kamoro.
 Bela Vila uz Ivana spala,

Њег'ва љуба poleg zlavla stala.
 Trgne majko nože od pojasa,
 Da če Vilo suprotit' sradštva.
 Bela Vila v oblake se snila.
 Još govori Ivanova majko:
 Ovo Ive, dite moje drago,
 Jer ako se tega ne ostaviš,
 Ja ču tebe sama pogubiti.

Грличница грковала,
 Гркуючи зрнце брала.
 Израсла је жута врба.
 Под њом расте липа рожа.
 Тебе отје потргати.

Јунакови на блобуке,
 И деклички на пелце.
 Сад ми гремо в горо више.
 В горо више на обрше.
 В гори чемо винце пити,

Из полицка и судичка.
 Лино винце мушкотела.
 Пожегал га драги Језус.
 Марија га поточила.

XIX.

Njekoľko dumi za bl'garskata literatura.

Ot Kitančeva.

(Prenesel bolgarski izvornik v latinico i prevel na slovenski: A. Bezenšek.)

(Dalle)

Rijeha gi na tavanit na tova staro drveno zdanje. Ot duma na duma razpr'sna se glas, če v bl'garskata mitropolija imalo mnogo stari knigi, ot bl'garskoto carstvo ošte. Grkomanitē, s svoj t vladika na čelo, podpalih zdanjeto jedna nošt, sporazumeli s Turcitiē, i izgorē vsičko. Bl'garitiē ne možih da spasat ništo, zaštoto Turcitiē ot svojitē kasti puškaha, už za da napravjat trevoga. Tova stana prēdi dvē godini. Kazvaše mi jedin ot nastojatelitiē učilištni, če knigitiē bili naturjani v čuvali golēmi, a čuvalitiē bili tri p'lni. Ne se izbrojvat vsičkitiē podobni slučaji, koito nie znajem; tē są mnogo i raznoobrazni. Gdēto Gr'citiē ne są mogli da izgorat knigitiē, tē są nakarvali seljanitiē i graždanitiē da tr'sjat takiva stari knigi, pisani na koži, i da gi turjat v osnovanijata na novitiē crkvi, zaštoto to bilo svještено i taka bil običaj't. Много knigi se krijat ošte pod zemjata, kato svjetinja ot prostitiē Bl'gari v Makedonija, koito može bi jedin den šte izlēzat na javē; mnogo knigi ima u poturčeniē Bl'gari — Pomaci; no tē nikoga ne gi davat i ne gi kazvat, edno ot fanatizm, a drugo ot suevjerije, zaštoto vjervat, če ako se namira takava kniga v kaštata mu tajno, tja go prēdpazva ot og'n i drugi zlini. Nēma s'mnenje, če i v turskitē carigradski arhivi trēbva da se namirat nekoi dragocēni pamjetnici, taj kato vsičkij't carski bl'garski palat pri pokorjavanjeto je bil obran.

Tova spomēnah samo za da potv'rdja mis'lta si, če onova, koeto sega se znae pri učenitiē čelovēci za bl'garskata literatura, nemože da dade nito priblizitelno ponjatije za s'dr'žanjeto i bogatstvoto na taja literatura, maj kato saždenijata na tēzi učeni i tēhnitiē izvodi są osnovani samo v'rhu njekoľko knigi, koito slučajno są se spazili i są popadnali v tēhni račē. Daže povečeto ot proizvedenijata na starata bl'garska literatura są izvēstni samo po russka ili s'rbska redakcija. Za primjer šte privedem knigata ИБОРНИКЪ СВАТОСЛАВОВЪ. Kato se namieri naj napred toja zbornik, toj se pripisa na russkata literaturai vsički vjervaha, če je s'taven za russkij knjaz Svjatoslava; javiha se daže s'činenja ot nekoi professori, koito v'zveličavaha drevnij period na russkata literatura na

skrili so jih gori pod krovom tega starega lesenega poslopja. Beseda dá besedo in glas se razprostrani, da je v bolgarski metropoliji mnogo starih knjig še od bolgarskega carstva. Grkomani na čelu s svojim škofom podpalili so v neki noči poslopje, sporazumeli so se s Turki, in vse je izgorelo. Bolgari niso mogli ničesar rešiti, kajti Turki so streljali iz svojih hiš, češ da zanetijo razburjenost. To se je slučajno pred dvema letoma. Pripovedoval mi je jeden od tamošnjih šolskih odbornikov, da so bile knjige natlačene v velike vreče, a vreče so bile tri polne. Niso še izbrojeni vsi podobni slučaji, katere mi vemo; teh je mnogo in raznovrstnih. Kjer Grki niso mogli izgoreti knjig, nagovarjali so kmete in meščane, da iščejo takošnih starih knjig, pisanih na koži ter da jih pomečejo v osnove (temelje) novih cerkev, ker to je sveto in takov je baje običaj. Много knjig še skrivajo pod zemljo, kakor svete ostanke, priprosti Bolgari v Makedoniji, katere bodo morda nekega dne na svitlo prišle; mnogo knjig se nahaja tudi pri poturčenih Bolgarih — Pomacih; a ti jih ne davajo nikakor in ne pokazuje jih nekaj iz fanatizma, nekaj iz praznoverja, ker verujo, ako je takova knjiga v hiši skrita, varuje jo ognja in drugega zla. Bez sumnje se nahajajo tudi v turskih, carigrajskih arhivih nekoi dragoceni spomeniki, kajti cela carska bolgarska palača bila je obrana pri podjarnljenju.

To sem omenil samo, da potrdim svojo misel, da to, kar je sedaj znano učenim možem o bolgarski književnosti, ne more dati niti približnega pojma o vsebini in bogastvu njeni; kajti razsodbe teh učenjakov in njih dela so osnovana samo na nekoih knjigah, koje so se slučajno ohranile in so došle v njihove roke. Znano je celō največ proizvodov stare bolgarske književnosti samo po ruski ali s'rbski redakciji. Za primer bom navel knjigo: ИБОРНИКЪ СВАТОСЛАВОВЪ. Ko se je najprej našel ta zbornik, pripisaval se je ruski književnosti, in vsi so verovali, da je sestavljen za ruskega kneza Svjatoslava; javili so se celō spisi od nekoih profesorjev, koji so proslavljali staro dobo ruske književnosti na osnovi tega zbornika.

osnovanje na tozi sbornik. No ne se minaha i dvě tri godini, namjeri se drug podoben sbornik v jedin ot ruskitě muzeji, donesen ot B'lgarija, po star i v koito se kazbaše: »Velikij v carieh car Simeon,« i bješe ot duma do duma kato Svjatoslavovijt. Razlikata bješe samo taja, če prepisvača bješe turil Svjatoslav, vmjesto Simeon. Pri vsičko tova, ako iska čelovčik da govori položiteljno istoričeski v'rhy tozi předmět, po nevolja je prinuden da se sprě samo v'rhu onija pamjetnici, koito są znajni i iznaměreni, bez da se vpušta v predpolaženija, kolkoto pravdopodobni i da bili tě.

Kakto po gorě kazah, literaturata u B'lgaritě se zahvašta zajedno s Hristijanstvoto. Knizninata se zahvašta na »АЗЫКЪ СЛОВЕНСКЪ«. Ne je moja rabota, nito moga da se prviznesa rěšitelno, čij je bil tozi jazik. Neka ostavim taja prepirnja da vodat veleučeniť mažje. Šte spomena tuka samo, če pitanjeto ne je rěšeno ošte s'vsěm. Do sega po tova pitanje ima, do kolkoto az znam, 4 naučeni teoriji, bez da smětame nenaučeniť prekaljavanja na razni tretostepenni pisateli:

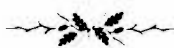
1. teorijata na Miklošiča, če tozi star jazik je bil prinadležal na panonskitě Slovenci; 2. teorijata njekoi drugi učeni, koito dokazvat, če toj je staro-b'lgarski jazik i to sporěd Makedonskij't govor na Slovenitě, koito są bili okolo Soluna i są bili podčineni na Vizantija; 3. mněnieto na njekoi česki učeni mažje, koito dokazvat, če tozi jazik je staro-česki, moravsko narěčie, i 4. naj posľě, teorijata na profesora Ilovajski, ruski učen, koito dokazva, če svještenoto pisanie i potrebnitě bogoslužebni knigi są bili prevedeni ošte v Krim, i slědovateljno są na staroruski jazik. Čelovčik može da vjerva i da se v'zhištava, po svojitě nacionalni stremlenija, ot jedna ili druga teorija; može da vjerva sporěd naučnata stojnost na koja da je ot těh, bez da gleda na razni drebnavi nacionalni ambicii, no jedno nješto je dlžen da priznaje, če ošte ne se je kazala posľědnata duma po tova pitanje.

A niso prešla dve tri leta, ko se je našel drug podoben zbornik v nekem ruskem muzeju, donesen iz Bolgarije, starejši; v njem se spominja »velikij v carjeh car Simeon,« ter je bil od besede do besede kakor Svjatoslavov. Razlika je bila samo ta, da je prepisatelj postavil samo Svjatoslav namesto Simeon. Pri vsem tem ako hoče človek govoriti čisto zgodovinski o tem predmetu, nehotice je prisiljen spirati se samo pri onih spomenikih, kateri so znani in najdeni, a da se ne upušta v domnevanja, kolikor bi tudi bili resnici podobni.

Kakor sem rekel že zgoraj, književnost se začenja pri Bolgarih zajedno s krščanstvom. Začenja se na jeziku, imenovanem »АЗЫКЪ СЛОВЕНСКЪ«. Ni moje delo, niti se morem odločno proiznesti, čiji je bil ta jezik. Pustimo to prepirko veleučeniť možem. Tukaj bom samo napomnil, da to uprašanje še ni popolnoma rešeno. Do sedaj imamo o tem uprašanju, kolikor jaz vem, 4 znanstvene teorije, a da ne štejem neznanstvenih pretiranj raznih tretjerazrednih pisateljev:

1. teorija je Miklošičeva, da je ta stari jezik pripadal panonskim Slovencem; 2. teorija nekih drugih učenjakov, koji dokazujejo, da je to starobolgarski jezik in to spored makedonskega govora onih Slovenov, koji so bili okolo Soluna ter so bili podložni Bizanciji; 3. mnenje nekojih českich učeniť mož, koji dokazujejo, da je ta jezik staročeski, moravsko narěčje; in konečno 4. teorija profesorja Ilovajškega, ruskega učenjaka, koji dokazuje, da so bile sv. pismo in potrebne bogoslužne knjige prevedene že v Krimu, in po tem so v staroruskem jeziku. Človek more verovati in se oduševljevati po svojih narodnih težnjah od jedne ali druge teorije; more verovati spored znanstvene cene na kojoj od teh hoče, a da ne gleda na razne drobne narodne ambicije; samo je dolžen jedno priznati, to je, da še ni izgovorjena zadnja beseda v tem uprašanju.

(Dalje prihodijč.)

Dr. Valentin Zarnik.

(Konec.)

Ro je 1862. leta dovršil juridične nauke, ustopil je za odgojevatelja k baronu Levinu Rauchu v Lužnici na Hrvaškem. Tu mu je posebno prav prišlo znanje francoskega, italijanskega in angleškega jezika, katerih se je pridno učil že na gimnaziju. Rauchu se je Zarnik radi obsežnega znanja jako priljubil in ostal je pri njem do 1867. leta. Bivanje na Hrvaškem bilo mu je tem ugodnejše, ker je imel priliko mnogokrat zahajati v Zagreb. Tu se je seznanil z vsemi mlajšimi hrvaškimi rodoljubi, katerih srca so bila uneta za Slovanstvo isto tako, ko njegovo. Kadar je prišel v Zagreb, tedaj so se navadno zbirali okolo njega Perkovac, Matković, Torbar, Rihtarić, Mirko Bogović in Miškatović. Tudi dr. Mate Mrazović čislal ga je jako in bil je rad v njegovi družbi. Vladiki Strossmayerju predstavil je Zarnika v Zagrebu Miškatović. Dasi se kasneje do leta 1885. nista več sešla z vladiko, vendar le-ta ni mogel nikdar pozabiti Zarnika. Mnogokrat sem se sešel z njim v Djakovu in Zagrebu, a ni jedenkrat ni pozabil uprašati po

Zarniku. Sploh je dr. Zarnik ostal na Hrvaškem v najboljšem spominu. Ko je kasneje nastopil v javnem delovanju, bil je Hrvatom poleg dr. Bleiweisa vedno najsočutnejša osoba. On pa tudi nikdar ni pozabil propovedovati uzajemnosti med Slovenci in Hrvati, ker je spoznal, da je naša rešitev le v tesni zvezi z bližnjim in najsorodnejšim nam narodom slovanskim. Da se je naš jezik tako jako približal hrvaščini, ima gotovo Zarnik veliko zaslug, kajti on je bil prvi, ki je v »Novicah« namesto kovanih slovenskih besedi začel dosledno rabiti hrvaške in ki je upeljal v slovensčino nekatere hrvaške oblike. Zarniku samemu se je pa življenje na Hrvaškem tudi tako priljubilo, da mu je prav teško bilo ločiti se od Zagreba in prelepega Zagorja. Le ljubezen do domovine in pa želja delovati za svoj narod odločila sta ga, da je leta 1867., ko je dovršil odgojo Rauchovih sinov, sprejel službo koncipijenta pri odvetniku dr. Ploju v Ljutomeru.

Prav prisrčna bila je odhodnica, katero so mu pri-

redili v Zagrebu njegovi hrvaški prijatelji. Da o tej priliki ni nedostajalo naudušenih govorov in gorečih napitnic, vedel bode vsakdo, kdor pozna hrvaško narav. Vse dobre lastnosti pripisavali so mu tedaj njegovi hrvaški prijatelji in govorili celo o zaslugah, katerih takrat še imel ni. Jedna napitnica pa je bila, katere se je Zarnik še pozneje vedno z veseljem spominjal; napitnica odhajajočemu kot iskrenemu Slovanu, čistemu značaju in neupogljivemu možu. Poznejša leta so dokazala, da je Zarnik res imel vse te dobre lastnosti.

Ko se je Zarnik ločeval v Zagrebu od prijatelja Erjavca, dejal mu je v šali: »Če Ti pisal ne bodem, ne bodi hud. Poročila o meni boš dobival po časnikih. Kjer se bode ustanovila kaka čitalnica, bodem gotovo poleg.« In res se je po njegovem trudu ustanovila čitalnica v Ljutomeru koj, ko je prišel tja, in on je bil nje tajnik.

Takrat so bili štajarski rodoljubi izprevideli, da je nam Slovencem, ako hočemo, da bode vse naše delovanje imelo kaj pravega uspeha, neobhodno potreba splošnega narodnega glasila. Posvetovanje o tem bilo je v začetku leta 1868. v Celju pri pokojnem dr. Ferdinandu Kočevarju in sad tega posvetovanja bila je ustanovitev »Slov. Naroda«. Tega posvetovanja udeležil se je z dr. Plojem tudi dr. Zarnik. O tej priliki seznanil se je z dr. Vošnjakom, s katerim sta bila potem vedno politična prijatelja in sotrudnika.

Istega leta bil je po trudu dr. Zarnika prvi slovenski tabor v Ljutomeru. O pripravah za ta tabor seznanil se je Zarnik s pokojnim Božidarjem Raičem. Oba iskrena in naudušena Slovana, ostala sta si prijatelja do prežgodnje smrti Božidarjeve. Na taboru govorili so Zarnik, Kukovec, Raič in Vošnjak. Dasi vsi dobri govorniki, vendar nikdo ni dosegel pri zbranem občinstvu takovega utisa, ko dr. Zarnik. Nepopisno naudušenje lotilo se je vseh po njegovem govoru. Burne ovacije, katere so se mu prirejale po končanem taboru, dokazovale so mu, da umé govoriti iz srca v srcé. Za ljutomerskim taborom bilo je več drugih; a brez Zarnika ni si bilo mogoče misliti nobenega. V Ormožu, v Žalcu, na Vizmarjih, v Sevnici, v Žopračah, v Cerknici, v Bistrici pri Pliberku in v Grabštanju nauduševal je Zarnik s prepričevalno besedo mnogoštevilne taborce na boj za naše pravice, budil je v njih slovanski ponos. Kako izreden govorniški dar je imel, pokazalo se je posebno pri grabštanskem taboru. Celovski Nemci in nemškutarji nahujskali so bili nekaj nevednih kmetov proti taborcem, govoreč jim v svoji nemški poštenosti, da se taborji snujejo le na njihovo škodo in da bodo radi njih morali plačevati večje davke. To lažnjivo govoričenje imelo je toliko uspeha, da so se tolpe oboroženih kmetov približale zbranim taborcem z namenom, da bi jih razgnale. Videč to, poprosi jih Zarnik, naj bi poslušali le nekoliko besedi, in začel je govoriti o namenu in pomenu taborjev ter nadaljeval svoj govor o zjedinenju Slovencev v jedno upravno celoto. Ognjeviti govor in prepričevalne besede njegove ganile so tako nahujskane kmete, da so opustili svojo nakano in da so celó vsi glasovali za zjedinjeno Slovenijo. — Dr. Bleiweis krstil je Zarnika očeta slovenskih taborjev; nasprotniki pa so ga porogljivo ime-

novali »der gefeierte Taborredner«. To poslednje bilo je zanj pač veliko priznanje, kajti nič ni pripomoglo toliko do probuje narodne zavesti, ko taborji, in »slavljeni taborski govornik« je lahko ponosen na njihove uspehe.

Dne 24. maja 1869 izvoljen je bil dr. Zarnik v deželni zbor kranjski. Istega leta preselil se je v Brežice, ustopivši za koncipijenta v dr. Razlaga pisarnico; a že jeseni odšel je k dr. Lorberju v Maribor, kamor ga je vleklo posebno zato, ker je tam izhajal »Slov. Narod«, največji in najuplivnejši list med Slovenci. Tu se je seznanil s pokojnim Jurčičem, s katerim sta ostala vedno iskrena prijatelja in s katerim sta osnovala načrt preseelitev »Narodne Tiskarne« in »Slovenskega Naroda« v Ljubljano. Oboje zgodilo se je še istega leta. Leta 1871. preselil se je v Ljubljano tudi dr. Zarnik, ustopivši za koncipijenta v pisarno odvetnika dr. Karola Ahačiča, pri katerem je ostal, dokler ni leta 1877. odprl svoje odvetniške pisarne. Leta 1871. izvolil ga je deželni zbor tudi za državnega poslanca; a on uverjen, da se tedaj za Slovence ni dalo nič doseči na Dunaju, stopil je na stališče čeških deklarantov, izostavši iz državnega zbora. V deželni zbor kranjski bil je voljen vedno do leta 1884., ko je vladni pritisek in pa kratkovidnost volilcev proizročila, da se je namesto njega pouzdignil na ščit Adolf Obreza. Zarnikovo delovanje v deželnem zboru je še v preživem spominu, zato bi bilo odveč govoriti obširneje o njem. Le toliko naglašam, da po smrti Tomanovi nikdo izmed narodnih poslancev ni vedel tako do živega zadeti nasprotnika, ko on, in da nikdo ni znal tako elektrizovati svojih poslušalcev, ko Zarnik s svojo padno logiko in prirojenim mu humorjem.

Leta 1872. poročil se je dr. Zarnik v Ljubljani s hčerjo znane narodne rodbine, gospodično Ano Kosovo. Iz tega zakona imel je troje sinov: Miljutina, Igorja in Borisa, katerih prvi in zadnji živita, dočim mu je Igorja uzela smrt.

Ko se je pri volitvah v mestni zastop ljubljanski opustila trpna politika, bil je vanj poslan od volilcev tretjega razreda leta 1877. tudi dr. Zarnik. Člen tega zastopa bil je do letos, ko je primoran bil radi bolehnosti odložiti ta častni urad. V mestnem zboru je vedno kot voditelj narodne manjšine čuval o koristih slovenskega prebivalstva ljubljanskega in zabranil je marsikak sklep, kateri je namerjala storiti nemčurska večina mestu na škodo in njegovemu slovenskemu značaju v nečast.

Poleg tega deluje dr. Zarnik v odboru »Narodne Tiskarne« od njene preselitve v Ljubljano do danes. Od leta 1882. jej je tudi predsednik. Njegova zasluga je, da se je tiskarna ohranila in da sedaj napreduje uspešno.

A ne samo v političnem in društvenem življenju, tudi na književnem polju deloval je dr. Zarnik uspešno. Da se je v pisateljstvu uril marljivo že na gimnaziju, povedal sem, govoreč o dijaških »Vajah«. Za javnost začel je pisati leta 1854., pošiljajoč »Novicam« dopise z Rake, kjer je bil na počitnicah. 1861. leta pisal je za »Novice« z Dunaja o državnem zboru članek, ki je uzbudil tako senzacijo, da je bil prestavljen v vse avstrijske jezike. Od tedaj je postal redni sotrudnik »Novic«, in je ostal do leta 1872., katerega leta je končal svoje so-

trudništvo s člankom o socializmu in pariški komuni. Najzanimljivejši njegov spis v »Novicah« je vrsta causerij pod naslovom »Originali iz domačega življenja«, polnih izvirnega humorja in pereče satire. V »Glasniku« priobčil je dr. Zarnik leta 1862. dve povesti pod naslovoma »Ura bije, človeka pa ni,« in »Maščevanje usode«. Obe je preložil na hrvaški jezik dr. Velimir Gaj. »Slovenskemu Narodu« bil je dr. Zarnik stalni sotrudnik od početka do leta 1884. Pisal je zanj mnogo jako zanimljivih člankov nad črto in pod njo. Iz Ljutomera dopisaval je tudi »Slov. Gospodarju«; leta 1861. pa je bil državnozbornski poročevalec za »Ost und West,« kateremu listu je poleg tega koval tudi »izvorna« poročila iz Ljubljane.

S tem smo v kratkih črtah narisali življenje moža, čegar vse mišljenje in hrepenenje je bilo od zgodnje mladosti: koristiti domovini in delovati v proslavo Slovanstva. Kakor vsakdo, ki se trudi za javne stvari, tako je tudi on doživel mnogo črne nehvaležnosti, osobito od onih, od katerih se je je mogel nadejati najmanje; v to lažbo mu je pa bila zavest, da svojih duševnih darov ni tratil, temveč da je storil pošteno svojo dolžnost in da bode kdaj zgodovina ostro obsojala one, ki so se iz samoljubja zaganjali vanj in hoteli zmanjševati njegove zasluge.

Upajmo, da ga bolezen, katera mu je v poslednjih dveh letih zabranjevala javno delovanje, skoro popusti in da ga potem zopet najdemo v prvi vrsti bojevnikov za sveta naša prava. —b.

N a š e s l i k e

R a j a.

Nepopisno je bilo trpljenje bosenskohercegovskih krcanov pod kruto turško vlado. Od rojstva do groba ni čakala uboge raje nikakršna neskajljena radost; celo njeno življenje bila je trnjeva pot z neštevilnimi postajami muk in bridkosti.

Pogled v to žalostno življenje podajeta nam umetnika Halla in Čermák. Prvega je slika »Ujeti Hercegovki«, priobčena v zadnji številki; drugega pa ginljivi prizor, kateri podajemo danes. Kakor je Čermák vedel vselej čarati na platno s svojim čopičem, tako nam je podal tudi v tej sliki tako pesniški nadahnjeno in mojsterski izvedeno delo, da budi milosrdje in strmenje.

Uboga raja, ubegša za granico v strahu pred turškim maščevanjem, vrača se po izvršenem avstrijskem zasedanju Hercegovine veselega srca na dom, misleča, da je sedaj konec trpljenja. A čaka je še silna žalost. Vrnivša se tja, kjer jej je stala domačija, nahaja jo razdejano, zidovje povaljeno; glave njenih hraniteljev in braniteljev, ki so prijeli za orožje, da se maščujejo za prestane krivice, pa semtertja po razvalinah natakne na kole. Še celo cerkvi ni prizaneslo turško divjaštvo.

Ali bode iz teh razvalin, po teh žalostnih spominih, poustalo še srečno življenje? Ali je raja, rešivša se turških zatiralcev, postala svobodna? — — —

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Slovenskim srednjim šolam v priporočilo. — Naš rojak, profesor Simon Rutar, ocenil je v »Narodnem Listu« (broj 24.) »Kozenov školski atlas. Hrvatski priredio A. Dobrilović, ravnatelj velike gimnazije u Kotoru. Beč 1887. I. dio: Austrougarska monarhija«. Ker je to prvi hrvaški atlas, vredno je, da pretiskamo rečeno oceno.

»Po vseh srednjih šolah s hrvaškim učnim jezikom pogrešali smo hrvaški atlas, ker Klaičev atlas ne ustreza več današnjemu stališču geografske metodike, a ne s tehniškega pogleda ne moremo ga priporočiti učencem nižjih razredov. Bili smo torej prisiljeni rabiti nemški atlas Kozenov, kateri je uveden po vseh srednjih šolah naše države. Ali to je zadavalo učencem, kateri v nižjih razredih ne znajo nemški ni čitati, mnogo truda, a učiteljem mnogo muke, ker se atlas ni strinjal s tekstom zemljepisne početnice, ni se strinjal, kakor je to v pedagoškem interesu neizogibno potrebno. Zategadelj smo zelo zahvalni gosp. ravnatelju Dobriloviću, da nam je priredil zgoraj navedeni hrvaški atlas. Znamo, da ga je to delo stalo ne malo truda in da se mu je bilo boriti z mnogimi težavami, predno je pridobil Hölzla, da tiska hrvaški atlas, in zato moramo tem bolj ceniti njegovo neumorno delavnost ter z marljivim nakupovanjem atlasa ne samo za šolsko, nego i za zasebno rabo, bodriti na jedno stran prireditelja na daljnje delo, a na drugo stran pokazati

založniku, da se mu ni bati izgube, ako izda celi Kozenov atlas v hrvaškem prevodu.

Da se je ravnatelj Dobrilović lotil prevajati baš Kozenov atlas, uzrok je v tem, da je ta atlas metodiški najboljše urejen, a za oči dece najpreglednejši in najjasnejši, kar priznajejo vsi strokovnjaku v zemljepisu. A tudi moremo reči, da je bil pokojni Kozenn (Kocén) naš človek (porodil se je na slovenskem Štajarskem, služil je mnogo let kot gimnazijski profesor v slovenski Gorici) in da imamo tedaj nekakovo pravo na njegov atlas, kateri nam zdaj Dobrilović podaje v hrvaški obliki. Zato ni malo ne dvojimo, da bo ta atlas v kratkem času omilil vsakemu strokovnjaku in nestrokovnjaku, kateri si ga naroči.

Za sedaj je izšel samo prvi del Kocenovega atlasa, t. j. Austrougarska monarhija, ter obsega naslednjih 14 kart: Austrougarska monarhija (fizično in politično), Avstrijske planinske zemlje (fizično in politično), Sudetske zemlje (fizično in politično), Avstrijske kraške zemlje (fizično in politično), Hrvaško in Slavonijo i. t. d.

Mi opozarjamo slovenske profesorje na ta atlas, da ga skušajo uvesti tudi v slovenske srednje šole, kadar ga potrdi ministerstvo. Rečeni I. del (za IV. razred) bil bi učencem gotovo umevnejši, nego nemški, ker je terminologija hrvaška in slovenska malone ista.

Tomanova slavnost v Kamnigoricu. »Pisateljsko društvo« v Ljubljani bode uzidalo, kakor že znano, dné

3. julija t. l. spominsko ploščo pesniku in rodoljubu dru. Lovru Tomanu v Kamnigorici, in prav je tako: narod, ki ceni zasluge svojih sinov, svojih narodnih borcev, ceni s tem samega sebe in zaslučuje, da ga cenijo i drugi narodi. Kakor čujemo, povabilo je »Pisateljsko društvo« i ostala narodna društva, da se udeležijo te izredne slavnosti, in zato je upati, da bode slavnost dostojna Tomanu in njegovih čestilcev. Hvale vredno je tudi, da nas »Pisateljsko društvo« povede na lepo našo gorenjsko stran in da seje seme narodne oduševljenosti po vseh krajih mile nam domovine. Program vse slavnosti ni še nam znan, samo toliko vemo, da bode slavnostni govor imel župan ljubljanski, g. Peter Grasselli, ki je pokojnega Tomanu dobro poznal, ž njim občil in mu bil iskren prijatelj. Čujemo tudi, da se obiska »Pisateljskega društva« veseli vsa gorenjska stran in da se naši gorenjski rojaki zelo zanimajo za slavnost in se pripravljajo, kako bi dostojneje sprejeli ljubljanske rodoljube in kako bi ž njimi vred častneje proslavili spomin nepozabnega Tomanu. Zatorej na prijazno svidenje dne 3. julija v Kamnigorici!

Jurčičeva slavnost na Dunaju. — Naši velikošolci na Dunaju priredili so dne 2. junija t. l. lepo slavnost v spomin Josipu Jurčiču. Slavnostni govor je imel dr. M. Murko, kateri je kratko ocenil delovanje prerano umrlega slavljence. Tudi ostale točke programa so bile na vso čast »Sloveniji«, kajti slavnost sta povišala dva uda dunajskega konservatorija, Slovenec Fr. Pogačnik in Hrvat Ivan pl. Hreljanović, in vrtuvoz na kontrabasu naš rojak g. Blaž Fišer. Pogačnik je pel Vilharjevega »Mornarja«, Hreljanović pa »Romanco« in »Zakletvo« iz opere Nikola Šubić Zrinjski. G. Fišer, rodom slovenski štajarec, ki je bil prej navaden organist, napredoval je toliko in se izuril, da je danes veščak, ki ga povsod časté. Kakor čujemo, misli g. Fišer potovati po svetu ter osvetliti ne samo svoje, nego i naše slovensko lice. Kakor običajno, počastila so slavnost i ostala slovenska društva ter so v plemeniti zabavi proslavljala spomin našega pisatelja.

Brata Zupana, izdelovatelja orgelj v Kamnigorici pri Kropi, pokazala sta zopet velik napredek. Napravila sta namreč za Litijo nove orglje, o katerih se veščak g. A. Förster izraža v »Slovencu« (št. 131.) zelo pohvalno. Ker dotične kritike ne moremo priobčiti, zato opozarjamo na njo cerkvena predstojništva.

Ostali slovanski svet.

V Trstu se nabirajo doneski za spomenik v spomin petstoletne združitve Trsta z Avstrijo. Spomenik bo stal na vrtu nasproti urodu postaje južne železnice. Doslej se je nabralo čez 30.000 gld. Take trenutke, kakor je spomin petdesetletne združitve Trsta z Avstrijo, slavijo narodi z vidnimi znamenji, postavljajo v spomin spomenike, ki še poznejšim rodovom pričajo o iskrenem domoljubju in zvestobi. Tudi v Trstu tekmuje z doneski meščani; videli bomo, koliko domoljubja ima Trst v tem oziru. — Za spomenik je došlo odboru več načrtov, ali odbor se je odločil za načrt izvrstnega hrvaškega kiparja Ivana Rendića, kateremu je delo izročeno. Veseli nas, da je g. Rendić nadkrilil svoje tekmece, in mi na tem sijajnem uspehu iskreno čestitamo vrlemu Slovnanu.

V Sarajevu je ustanovljeno maja meseca t. l. zabavišče, prvo v Sarajevu in jedno iz prvih zabavišč na slovanskem jugu, kajti lani je bilo otvorjeno prvo srbsko zabavišče v Somboru. In káko je to zabavišče v Sarajevu? Glavna učiteljica je Mažarka, ki ne zna ni besede srbske. Blagi Fröbl se obrača v grobu, tako si on ni mislil nobenega zabavišča. Ali pri nas mora biti drugače! Vse zavode rabijo nam nasprotniki samo za to, da nam v njih potujčujejo deco v imenu tobožnje kulture. Ta Mažarka ima pomočnico Srbkinjo — Mažarka v Sarajevu!

KNJIŽEVNOST.

»*Solske drobtinice*« v petindvajsetletni spomin smrti A. M. Slomška. Učiteljem, odgojiteljem, in prijateljem šole spisal Franc S. Jamšek, nadučitelj in bivši c. kr. okrajni šolski nadzoritelj v Reichenburgu. V Ljubljani. Natisnil in založil J. R. Milic 1887. 8°. 215 str. Cena nevezanemu iztisu 1 gld., vezanemu v platno pa 1 gld. 20 kr.; po pošti 10 kr. več. Knjigi (sè sliko A. M. Slomška) je naslednja izborna vsebina: I. Slomšek od svoje zibel do svojega groba, II. Slomšek o domači odgoji otrok, III. Slomšek o šoli, IV. Slomšek o učiteljih, V. Slomšek kot praktični šolnik, VI. Slomšek o domoljubju in rodoljubju, VII. Slomšek o materinskem jeziku, VIII. Slomšek o petju. Iz šole za šolo. — Hvale vredno je podjetje g. Fr. Jamška, da je pridno zbiral vse, kar je kdaj Slomšek napisal o šoli in odgoji, da nam je tedaj predočil Slomška kot pedagoga. S tem je koristil neizmerno svojim tovarišem, ker jim je podal celotno knjigo, da jim ne bode treba nabirati zlatih naukov Slomškovih, raztresenih po raznih knjigah. Njemu je torej bil namen: opozoriti učitelje po Slovenskem na Slomškov najbogatejši pomnožek literature slovenske, naučiti jih za prvaka slovenskih pedagogov, pokazati jim preiskrenega domoljuba ter jim srca ogrevati za hvaležnost do preroditelja našega, do blagovestnika Slovencev. Ta namen je g. pisatelj brez dvojbe dosegel.

»*Ljudmila*«. Roman, nemški napisala * * * poslovenil Janko Leban. Trst. Tiskarna V. Dolenc 1887. M. 8°. 91 str. Cena 30 kr., s poštnino vred 35 kr. Prodaje jo založnik g. V. Dolenc v Trstu. — Gospod pisatelj nam piše radi kritike: Slavno uredništvo »Slovana« v Ljubljani. Pošiljam Vam »Ljudmilo« v oceno; a prosim Vas, če dobrega o njej ne morete pisati, raji je niti ne omenjajte več.

»*Občno zgodovinstvo*«. Izdalo in založilo »Pedagogičsko društvo na Krškem. Cena knjigi 80 kr. (po pošti 5 kr. več). Naročnina naj se pošilja odboru »Pedagogičskega društva« na Krškem.

Družba sv. Mohora ima letos 34.963 udov.

Vidi se, da je v Sarajevu bilo ustanovljeno zabavišče radi Mažarke. Čudno zabavišče! V njem se poučujejo otroci tudi v nemškem in francoskem jeziku, torej v treh jezikih! Blažena jugoslovanska deca!

Nedavno smo pisali, kako se morajo gališki Rusi boriti celo za svoj pravopis. Javili smo takrat, da se je napad na ruski pravopis pokazal v Galiciji, toda zdaj zvedamo iz zanesljivega vira iz Lvova, da je ta napad zasnoval izredni profesor ruskega jezika na nemškem vseučilišču črnoviškem, torej je prišel napad iz Bukovine. Temu profesorju se je pridružil Nemec dr. Teodor Gartner, profesor primerjajoče romanske filologije. Kakor se misli, ni torej z najnovejšim napadom znani Stockij v zvezi; ali da ima pri tem svoje osebne koristi, to se ne da tajiti. Vsa stvar kaže jasno, koliko si domišljajo Nemci! Nemški profesor, Dunajčan, ki živi šele jedno leto v deželi, torej nima o ruskem jeziku ni pojma, ali vsaj toliko, kolikor njegov ruski tovariš o argotu v francoščini ali o lingua zerga v italijanščini, usoja si o vsem soditi, tudi o jeziku, kateremu duha in zakonov pravo ni ne umeje. Pomilujemo gališke Ruse, ali se i nadejemo, da bodo vedno stali na braniku za svoj jezik, in želimo, da jih tudi vlada uzame pod svoje okrilje, saj je to njej sami v prid.

POGLED NA SLOVANSKE KNJIŽEVNOSTI.

»Sbor duhovne mladeži zagrebačke« praznoval je pretekli teden petdesetletnico svojega obstoja. »Sbor duhovne mladeži« je književno društvo, katero je na polje hrvaške književnosti usadilo že marsikatero cvetko. Društvo ima uzvišen namen: uzbujati v mladih bogoslovcih ljubezen do književnega delovanja, oduševljevati jih za jezik hrvaški, sploh za vse, kar je hrvaškemu narodu milo in drago. To društvo se je pojavilo takrat, ko je Ljudevit Gaj preporočil hrvaško književnost; ono je torej staro in nam jasno kaže, kako bistro so razumeli hrvaški bogoslovci narodni preporod, da so se mu tako zgodaj pridružili. Vrlim prijateljem in gojiteljem hrvaške knjige, zastopanim v »Sboru duhovne mladeži zagrebačke«, želimo v tem svečanem trenutku, naj Bog blagoslovi njih rodoljubno delovanje na čast narodu hrvaškemu!

Mehmed beg Kapetanović bode še ta mesec izdal »Narodno blago«. Mehmed beg Kapetanović je prehodil Bosno in Hercegovino, marljivo zbiral in zapisaval narodne pregovore, reke, modre reke, povesti; nabral jih je do 5000, uredil jih je po abecedni vrsti, tako da bode lepa knjiga obsegala do 400 strani. Kapetanović je muhamedanec, a njegova knjiga je prva, ki jo bo izdal muhamedanec.

»Hrvatska omladina«, list zabavi i pouci, uredjuje Josip Milaković. Tečaj II. Svezak 1. Cena na leto 2 gld. Tiska G. Grünhut v Zagrebu. — »Hrv. omladina« prinaša jako lepe ilustracije in spise. Vse hvale in priporočila vreden list.

»Antologije z ruske lyriky«. Vybral a přeložil Rudolf Pokorný. V Praze 1887. Nákl. spisovatelovým. Seš. I. str. 32. — G. Pokorný nam v I. sešitku podaje pesmi ruskih pesnikov Lomonosova, Sumarokova, Cheraskova, Fonvizina, V. P. Petrova, Bogdanoviča, Chemnicera in Deržavina s kratkimi životopisnimi črticami rečenih pesnikov.

Gospod Budmani je spisal in bo skoro izdal rusko slovnico za Hrvate.

Bogata ruska književnost prodira že v južno Ameriko, ker vidimo, da se prelega na španski jezik Tolstega roman »Katja«. To književno vest oglašajo ameriški listi. Torej ruska knjiga osvaja si ves svet.

V vrsto srbskih skladateljev spada brez dvojbe Robert Tollinger. On je pevovodja srbskega pevskega društva »Gusle« v Kikindi. Izdal je že več skladb (v glasbenem listu »Gudalo« v Kikindi). O petindvajsetletnici »Slavjanskega pevskega društva« na Dunaju pela se je njegova skladba »Labud se kupa«, katero strokovnjaki zelo hvalijo. Poleg Kornela Stankovića, dra. Pačaja in našega Davorina Jenka imenuje se danes pri Srbih: ime Roberta Tollingera.

Profesor Vatroslav Jagić predava na dunajskem vseučilišču poleg staroslovenščine i ruski jezik. To je zelo važno, ker imajo na tak način mladi akademiki najlepšo priliko učiti in naučiti se ruskega jezika. Ko bi bilo tako na vsakem učilišču, bila bi to prava dobrota za bodoče profesorje.

Miloš Cvietić dal je tiskati svojo dramo »Nemanja«, za katero je dobil 1000 dinarjev nagrade od gledališkega odbora v Belem Gradu kot najboljšo dozdanje dramsko delo književnosti srbske. Mi opozarjamo i Slovence na ta pojav.

Prof. dr. Vatroslav Jagić imenovan je bil 25. maja dopisujočim članom dunajske cesarske akademije znanosti. To je prvi Hrvat, ki ga je dohitela ta odlika.

»Talijskoslovinski (hrvatski) rječnik« od Dragutina Parčića, kanonika sv. Jeronima u Rimu, drugo izdanje, 932 str., 8°, cena 3 gld. 50 nov., izšel je ravno kar pri H. Lusteru v Senju. Isti knjigar in tiskar (Luster) ima tudi na prodaj: »Slovinskotalijski rječnik« od Dragutina Parčića, cena 2 gld.

Dr. Frant. Bačkovský je jel izdajati v Pragi (tiskarna I. L. Kobra) revijo z imenom: »České Listy«, časopis na zvelebu našeho života národního.

Władisław Gumpłowicz, sin profesorja na graškem vseučilišču, izdal je na Dunaju izbor pesmi Adama Asnyka v nemškem tolmačenju.

Rondić je izdelal poprse pesnika Jovana Sundečića, ki neumorno širi zlogo med Srbi in Hrvati.

Ruskega pisatelja Palma († 1885) drama »Prijatelj Něklužev« predstavljala se je te dni v »Narodnem divadlu« z velikim uspehom. Palmove drame: Dobrotnik, Prosvetitelj, Stari gospod, Ima peroti, a ne more leteti, Prijatelj Něklužev, Solodajev, Očerta golovu i Miločka, Grešnica. — Ruski dramatik, ki še zdaj žive: Špažinskij, Averkijev, Boborykin, Potjehin, Solovjev, Krylov-Aleksandrov, grof Lav. Tolstoj.

Povodom književne slavnosti Ivana Trnskega izdala je Dionička tiskara v Zagrebu po tretjikrat pesnikom preloženo Schillerovo »Pesem o Zvonu«.

V seji Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti čital je dne 30. aprila pravi član dr. J. Vrbančić svojo razpravo »O hrvatskem zakonarstvu za zadnjih 25 godina«.

Henrik Sienkiewicz, čegar roman »Hanijo« smo jeli priobčevati v predzadnji številki, piše zdaj nov roman: »Wolodyjski«, kateri bode izhajal v »Dzienniku Poznanskem« ter bode tretji del velike trilogije, kateri sta prva dela že tiskana, namreč »Ogniem i mieczem« in »Potop«.

Tiskarna Ig. Granitz v Zagrebu izdala je krasno pesem Ivana Gundulića: »Suze sina razmetnoga«. To je poleg epa »Osmana« najboljšo delo Gundulićevo.

Sloveči ruski mineralog Nikolaj Ivanović Kokšarov slavi 18. t. m. petdesetletnico svojega delovanja. Kokšarov je ravnatelj rudarske šole v Petrogradu; prehodil je Ural, pridobil si je mnogo zaslug za kristalografijo. Carska ruska akademija ga je izbrala za svojega pravega člana l. 1855., sicer pa je Kokšarov dopisujoči član akademije v Parizu, Turinu in Monakovem.

Popravek.

V zadnji številki na 170. strani mora v opomnji v zadnji vrsti stati: Prepisati smo dali članek v latinico zato, da ga bode mogoče čitati tudi onim, ki niso do slej še vešč i cirilici (namesto: latinici).

Z današnjo številko konča naročnina prvega poluletja. Kdor hoče list prejemati redno, prosimo ga, da ponovi naročbo o pravem času. Oni dosedanji naročniki, ki pošljejo naročnino za celo drugo poluletje, prejeli bodo s prihodnjo številko tudi letošnjo premijo.

Za Raičev spomenik

so darovali nadalje:

Več mariborskih bogoslovcev 6 gld. 70 nov.
Zadnjič smo izkazali 41 » 90 »

Vsega vkupe 48 gld. 60 nov.

»SLOVAN« izhaja 5. in 20. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vse leto 5 gld., za polu leta 2 gld. 50 kr. in za četr leta 1 gld. 25 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četr leta 1 gld. 15 kr.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 25 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravnistvu, dopisi pa urednistvu na Kongresnem trgu štev. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopiisi ne vračajo.